

HØRING I STORTINGETS FAMILIE- OG KULTURKOMITÉ 5. FEBRUAR 2018 KL. 10

MERKNAD FRA DEN NORSKE FORLEGGERFORENING

Vi er fornøyd med at hovedprinsippene fra tidligere er videreført. Eneretten til egen skapende innsats består. Det er nødvendig for å ha velfungerende verdikjeder i kulturbransjen. Det er også positivt med gode muligheter for kollektiv forvaltning. Bruk av bøker, e-bøker, lydbøker og annet forlagsprodusert materiale bør skje ved salg eller etter avtale om kollektiv forvaltning.

Forleggerforeningen vil minne om at åndsverkloven også skal være en næringslov. Forlagsbransjen er en viktig næring, også økonomisk. I Europa er bokomsetningen nærmere 38 milliarder euro. Det ble gitt ut rundt 590.000 nye titler, og bransjen har i Europa over 125.000 fulltidsansatte. I Norge omsetter forlagene for 5,6 milliarder årlig (utsalgspriser), og det ble gitt ut i underkant av 10.000 nye titler.

Vi vil advare mot å innføre brede fribruksregler som gjør at staten gjennom lovgivning skaffer det offentlige økonomiske fordeler på rettighetshavernes bekostning. Det vil skade næringen, særlig hvis rettighetshavere ikke blir kompensert av staten for denne fribruken. I dag er det slik at i blant blir bare opphaver kompensert, noen få ganger får opphaver og utgiver kompensasjon, ofte får ingen rettighetshavere kompensasjon.

Vi vil kort peke på tre slike områder, før vi avslutningsvis skal si noe om forlagenes selvstendige rettigheter og forslaget om nye regler for opphavsrettens overgang.

1 KOPIERING TIL PRIVAT BRUK

Fribruk reduserer alle rettighetshaveres inntekter i større og større grad med den teknologiske utviklingen. Kulturdepartementet er enig i at bestemmelsen er satt på prøve av den teknologiske utviklingen. Dagens muligheter for kopiering sprenger rammene for bestemmelsen. Og begrepet «den private krets» flyter ut med sosiale media.

Bestemmelsen misbrukes for å forsvare gratiskopiering som det skulle vært betalt for. Derfor må bestemmelsen strammes inn, f. eks. slik det gjort i Sverige ved at kopiering av en hel bok er utenfor bestemmelsen. Og utgiverne må kompenseres på samme måte som kopiering gjennom Kopinor- eller Norwacoordningene.

Uttrykket «opphaver» bør derfor endres til rettighetshaver i lovforslaget, eller det må presiseres i forarbeidene at også utgiver har krav på kompensasjon.

2 FREMFØRING OG OVERFØRING I UNDERVISNING

Også på dette feltet er det regler som gir det offentlige fri rett til å bruke materiale uten at forlagene kompenseres. Alternativet til denne fribruken er at staten betaler for bruken. Vi mener forøvrig at det er ulogisk at en lærer og elev i en klasse generelt har «nære og

personlige bånd» som gjør at rettighetshaverne ikke skal få betalt. En lærer er på jobb og skal legge til rette for god undervisning. Det er ikke noe privat eller personlig over det.

3 EKSEMPLARFREMSTILLING FOR PERSONER MED NEDSATT FUNKSJONSEVNE

Forleggerforeningen støtter samfunnsoppdraget om å gi blinde og svaksynte tilgang til litteratur. Kretsen av personer med lesevansker som ber om tilpassede eksemplar av bøker er økende. Samtidig vil dagens kommersielle e-bøker og lydbøker i stor grad imøtekomme tilpasningsbehovet. Det har utviklet seg en omfattende utnyttelse som utgjør et vesentlig tap for rettighetshaverne.

Forleggerforeningen ber derfor om en revisjon av avtalen om eksemplarfremstilling til funksjonshemmede, inkludert at det innføres en kompensasjon for utgiver.

4 FORLAGENES RETTIGHETER

Departementet spurte i den opprinnelige høringsrunden om det bør innføres selvstendige rettigheter for bokforlagene på lignende vis som plateprodusentene. Hensikten er å beskytte bokforlagenes investeringer bedre, tydeliggjøre forlagenes rett til å få vederlag fra unntaksbestemmelsene, samt gi forlagene en bedre mulighet til å bekjempe piratkopiering.

Utgiveres rett til vederlag for sekundærbruk har blitt utfordret gjennom EU-domstolen. Selv om avgjørelsene gjelder avgiftsbaserte system, som skiller seg fra den norske Kopinorordningen, viser de en trend hvor utgivere fratras inntekter for sekundærbruk. Derfor ber vi om at bokforlagenes rett til å få vederlag fra unntaksbestemmelsene tydeliggjøres i forarbeidene til loven.

5 OPPHAVSRETTENS OVERGANG

Premisset om at opphavsmannen normalt er den svake part i avtaler er i mange tilfeller feil. Selv om det er gjort en del presiseringer i forarbeidene, mener vi den foreslåtte bestemmelsen om rimelig vederlag ikke bør vedtas. Som Departementet selv skriver, i lys av avtalefriheten og mangfoldet av rettighetstyper og avtaleforhold, vil partene selv være nærmest til å avgjøre hva som er et rimelig vederlag gjennom frie forhandlinger.

Den foreslåtte bestemmelsen vil virke prosessdrivende og være urimelig for utgivere som har innrettet seg i tråd med det avtalte. Spesielt hvis bestemmelsen utvides slik at det ikke bare er inntekspotensialet på avtaletidspunktet, men også etterfølgende forhold, som vektlegges i hva som skal anses som «et rimelig vederlag». En slik bestemmelse vil gi opphaver mulighet til å reforhandle når bøker får et uventet høyt salg, men det er ingen tilsvarende rett for forlaget til å reforhandle ved uventet lavt salg. Forslaget kan få negative konsekvenser for omsetning av og investering i norsk innhold. Under enhver omstendighet må reglene tydelig unnta kollektive avtaler.